

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΪΟΝ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ, ΙΕΡΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
1928

Ε.Υ.Δ. της Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Η ΗΠΕΙΡΩΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΡΕΡΕ

ΥΠΟ

Ξ. Α. ΣΙΔΕΡΙΑΟΥ

Ἡ ἐν Σικελία κωμόπολις Μειζογιούζο ¹ ἐπανηγύρισε τῇ 13 Ἀπριλίου 1909 τὴν τριακοστὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου ἐπιφανοῦς αὐτῆς εὐεργέτου, τοῦ Ἡπειρώτου Ἀνδρέου Ρερέ ἐντεῦθεν λαβὼν ἀφορμὴν ὁ πρωτόπαπας Παπᾶ Ὀνούφριος Μπούκκολα ἐδημοσίευσε πολλοῦ λόγου ἀξίαν μονογραφίαν, μελετήσας καὶ ἀνεκδότους πηγὰς σφωζομένας εἰς διάφορα Ἀρχεῖα καὶ εἰς ἰδιώτας ². Ἐκ ταύτης ἐραυίζομεθα τ' ἀφορῶντα τὴν ἐξ Ἡπείρου καταγωγὴν ἔλκουσαν οἰκογένειαν Ρερέ, μικρὰς τινὰς ἐπαγόμενοι σημειώσεις.

Τῆς Σικελίας ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατεχομένης, διοικητῆς (ἐμίρ) αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ Ἀμποῦ οὐλ Φατάχ Γιουσούφ ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ καλὴ αὐτοῦ διοίκησις εἴλκυσε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ· οἱ σύγχρονοι Ἀραβες εἰς τιμὴν αὐτοῦ ὠνόμασαν Μένζελ Γιουσούφ, ἦτοι χωρίον ³ τοῦ Γιουσούφ, τὴν συνοικίαν τὴν νῦν καλουμένην «Pizzo di case» ἢ «Cavalveschio». Ἡ ἐπωνυμία Μένζελ Γιουσούφ ἕως οὗ καταλήξῃ εἰς τὴν κρατήσασαν ἐπὶ τέλους Μειζογιούζο ὑπέστη πολλὰς διαστροφάς. Μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Ἀράβων ἐκ τῆς νήσου οἱ αὐτόθι Χριστιανοὶ ἤγειραν μικρὰν ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Μαρίας τῶν Χαρίτων (S. Maria delle Grazie = ἡ Κεχαριτωμένη); Ἄπασαν δὲ τὴν περ φέρειαν τοῦ Μειζογιούζο μετὰ τινῶν ἄλλων Ρογῆρος (Ruggerio) ὁ Β' κατέστησε φέουδον τῆς βαρονείας τῆς ἐν Παλέρμῳ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Ἐρημιτῶν (S. Giovanni degli Eremiti), τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐν ἔτει 1132 ἔκοδόμησε ⁴.

¹) Mezzojuso, Mezzoiuso, κωμόπολις 36 χιλιομέτρα νοτίως τοῦ Παλέρμου, σταθμὸς ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Παλέρμου - Κορλεόνε, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 8000 κατοίκους.

²) Arciprete Papàs Onofrio Buccola, La colonia Greco-Albanese di Mezzojuso. Origine - vicendo e progresso. Palermo, 1909 in 8, p 58.

³) Μένζελ, μενζλι, ἀραβικὴ λέξις σημαίνουσα κυρίως ὁδοιπορικὸν κατάλυμα, σταθμὸν ταχυδρομικὸν καὶ οἰκίαν, οὐδέποτε δὲ χωρίον. Πάντως ἀπὸ ἀνεγέρσεως ὑπὸ τοῦ Γιουσούφ παρομοίου κτιρίου προήλθεν ἡ ἐπωνυμία Μένζελ Γιουσούφ.

⁴) Charles Diehl, Palermo et Syracuse, Paris 1897, σ. 77, μνεία καὶ εἰκὼν τῆς ἐκκλησίας St Jean - des - Ermites.

Περὶ τὸ 1444 ἔτος ὁ Δημήτριος Ρερῆς μετὰ δύο υἱῶν αὐτοῦ καὶ τριῶν στρατιωτικῶν φαλάγγων μετηγάστεινεν ἐξ Ἑπείρου εἰς τὴν Καλαβρίαν τὸ ἐπόμενον διάταγμα τοῦ βασιλέως Ἀλφόνσου⁵, ἐκδοθὲν τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1448 ἐν Γαέτῃ λατινιστί, διαφωτίζει τὰ περὶ αὐτοῦ.

«Ἀλφόνσος ἕλεθ Θεοῦ βασιλεὺς τῶν Ἀραγόνων,
«Τῶν Δύο — Σικελιῶν, τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Βαλεντζίας, τῆς Οὐγγαρίας, κτλ.

«Τῷ εὐπατριῶν στρατιώτῃ Δημητρίῳ Ρερῆ, γενναίῳ ἀρχηγῷ (duci) τῶν Ἑπειρωτῶν, τῷ πεφλημένῳ ἐμπιστῷ Ἡμῶν, χορηγεῖται ἡ Ἡμετέρα Βασιλικὴ φιλοτιμία, ἀφειδῶς ἀείποτε ἀμείβουσα τοὺς ἐπικούρους φίλους, ὑπηκόους, ὁμοδιαίτους, καὶ ἕτερα ἐπάξια πρόσωπα δι' ὑπηρεσίας παρεσχημένας εἰς τὴν Ἡμετέραν Βασιλείαν.

«Ἡμεῖς ἐκτιμῶντες τὰς στρατιωτικὰς σου ὑπηρεσίας καὶ τοὺς κόπους μετὰ τῶν τριῶν στρατιωτικῶν φαλάγγων κατὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν παρ' Ἡμῖν καὶ τὴν γενομένην αἱματοθυσίαν διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς κατωτέρας Καλαβρίας, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν ἢ ὑπηρεσίαις διηνεκῶς ἔτοιμον καὶ παρεσκευασμένον εἰς μάχην μετὰ τῶν υἱῶν σου Γεωργίου καὶ Βασιλείου· ἐξ ὧν ὁ Γεώργιος διαμένει νῦν ἐν τῷ Ἡμετέρῳ Βασιλείῳ τῆς Σικελίας πέραν τοῦ Φάρου εἰς τὴν Ἡμετέραν ὑπηρεσίαν ὡς ἀρχηγὸς τῶν Ἑπειρωτῶν ὑπηκόων Ἡμῶν τεταγμένων εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ Ἡμετέρου Κράτους κατὰ Γαλλικῶν ἐπιδρομῶν· εἰς ἀνταμοιβὴν ὅθεν τούτων καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν σου εὐγένειαν, τὴν καταγωγὴν ἔχουσαν ἀπὸ τῆς ἐκλαμπροτάτης οἰκογενείας τοῦ Ἑπειρώτου πρίγκιπος Καστριώτου, προήχθημεν νὰ ἐκλέξωμεν, συστήσωμεν καὶ ὀνομάσωμεν σέ, τὸν στρατιώτην *Δημήτριον Ρερῆν*, Βασιλικὸν Ἡμέτερον Διοικητὴν τῆς προλεχθείσης ἐπαρχίας Ἡμῶν, τῆς Κατωτέρας Καλαβρίας. Διὰ τοῦ παρόντος λοιπὸν Ἡμετέρου Βασιλικοῦ γράμματος σὲ ἐκλέγομεν, συνιστῶμεν καὶ ὀνομάζομεν Διοικητὴν τῆς ἐν τῷ προλεχθέντι Κράτει Ἡμῶν εἰρημένης ἐπαρχίας τῆς Κατωτέρας Καλαβρίας μετὰ πάντων τῶν δικαίων, δικαιωμάτων, ὑπεροχῆς, ἀξιωμάτων, ἐξουσιῶν, αὐθεντίας, δυνάμεως, χάριτος, προνομίων, κερδῶν καὶ ὠφελημάτων καθ' οἷονδῆποτε τρόπον προσγινομένων καὶ ἀνηκόντων εἰς τὸ εἰρημένον ἀξίωμα καὶ τὰ καθήκοντα Διοικητοῦ.

«Διατάσσομεν ὅθεν πάντας μικροὺς τε καὶ μεγάλους ὀφφικιαλίους, παρόντας τε καὶ μέλλοντας καὶ λοιποὺς πιστοὺς ὑπηκόους, ὅπως, ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ παρόντος Ἡμετέρου Βασιλικοῦ γράμματος, ἀποβάλλοντες

⁵) Ἀλφόνσος Ε' βασιλεὺς τῆς Ἀραγωνίας καὶ Ναβάρρας (1384—1458), τὸ δευτερον καταλαβὼν τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως τῷ 1442, ἐπιλοφορήθη Ἀλφόνσος Α' βασιλεὺς τῶν Δύο - Σικελιῶν. Ὀνομάζεται Σοφὸς (Sage) καὶ Μεγάθυμος (Magnanime), ὅτε προστάτης τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐκ Κ/Πόλεως φυγάδων λογίων.

πᾶσαν ἀμφιβολίαν καὶ ἀναβολὴν, παραδώσωσιν εἰς χεῖράς σου, ἐνόρκως, τὴν κατοχὴν τοῦ προλεχθέντος ἀξιώματος, ἦτοι τὰ καθήκοντα τοῦ Ἡμετέρου Βασιλικοῦ διοικητοῦ τῆς προειρημένης ἐπαρχίας, καὶ συμπεριφέρονται καὶ ὑπολήπτονται σὲ τὸν Ἡμέτερον βασιλικὸν διοικητὴν ἀνθ' Ἡμῶν, ὑποτάσσονται δὲ καὶ φυλάττωσι παντὶ τρόπῳ ἀπαραβιάστως πάσας τὰς διαταγὰς σου, ἐντολὰς καὶ προστάγματα καὶ ὅσα δέον νὰ φυλάττωνται ἀνευ ἐναντιότητος, ἐπὶ ποινῇ τῆς Ἡμετέρας Βασιλικῆς ἀγανακτήσεως.

Ἐξεδόθη ἐν Γατίῃ τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1448.

Ἐγὼ Ἀλφόνσος βασιλεὺς.

Ἐντολῇ τοῦ Γαληνοτάτου βασιλέως Ἀλφόνσου, ὁ κ. Θωμᾶς Τζιριφάλλος μέγας γραμματεὺς ἐξέγραψε τὸ παρὸν ἴσον τοῦ Βασιλικοῦ διατάγματος ἐκ τῶν Ἀρχείων τοῦ Γαληνοτάτου βασιλέως Ἀλφόνσου, τῶν φυλαττομένων ἐν τῇ Βασιλικῇ Αὐλῇ τῆς πόλεως ταύτης, τῆς Νεαπόλεως, πρὸς ὃ παρεβλήθη, συνεφωνήθη κτλ.¹

Ἐγὼ ὁ ἡγέτης κ. Γεώργιος Περές ἔλαβον παρὰ τοῦ εἰρημένου νοταρίου τὸ πρωτότυπον ἀντίγραφον, σύμφωνον τῇ παρουσίᾳ μεταγραφῆ.

Ἐγὼ ὁ ἡγέτης κ. Γεώργιος Περές.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο κατετέθη, λέγει ὁ παπᾶ Νικολὸ Φίλιας (Figlia) ἐν ἀνεκδότῳ ἱστορικῷ περὶ τῶν ἐν Μετσογιούζο Γραικῶν, τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1667, Γεώργιος Περές² ἐκ τῆς χώρας τοῦ Μετσογιούζο, κατέχων τὸ διάταγμα τοῦ Ἀλφόνσου, ἐφρόντισε νὰ ἐγγραφῆ τοῦτο εἰς τὰ βιβλία τοῦ ἐν Παλέρμῳ νοταρίου Boratta, νῦν κατατεθειμένα εἰς τὸ Μέγα Ἀρχεῖον τοῦ Κράτους.

Χειρόγραφα, εὑρισκόμενα παρὰ τῷ παπᾶ Νικολῷ Chetta, τῷ διευθυντῇ τοῦ ἐν Παλέρμῳ Ἑλληνικοῦ Σεμιναρίου, διαλαμβάνουσιν ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Βασίλειος Περές, εἰρηνευσάσης τῆς Καλαβρίας, διεπεραιώθησαν εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν, ἐστρατοπέδευσαν ἐπὶ μικρὸν εἰς τὸ φρούριον Μάτζαρα, καὶ ἔπειτα ἐγκατεστάθη-

¹) Αὕτη μὲν ἡ δήλωσις τοῦ νοταρίου, ἢ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀντιγράφου ἐντολῇ τοῦ Βασιλέως, ἀποδεχθέντος αἰτησὶν τοῦ Γ. Περέ, φέρεται λατινιστί. ἢ δ' ἐπομένη ἢ τοῦ Περέ ἰταλιστί.

²) *Dotior* τιλοφορεῖται ὁ Γ. Περές, ταυτοσήμως τῷ λατινικῷ *duclor*. Τὸ ἐπιτόμβιον τοῦ Μερκουρίου Μπούα († 1637) ἀναφέρεται τῷ «Epirotarum equitum ductori». (Κ. Σάθας, Ἑλλ. ἀνέκδ. Α' Ἀθῆν. 1867, σ. ρκγ').

³) Πάντως δμάνυμος ἀπόγονος τοῦ πρὸ δύο καὶ πλέον αἰώνων υἱοῦ τοῦ Δημητρίου Περέ.

⁴) Ἐννοεῖ τοὺς *stradioti*, περὶ ὧν ὁ Σάθας ἐν προλόγῳ Ζ' τ. Μεσ. βιβλ. καὶ ἐνθ' ἀν. σ. ος', παρατηρῶν ὅτι, «ὑπὸ διπλῆν καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον ἔποψιν παρίσταται ὁ Ἕλληνας ὑπὸ τὸν ἐκφραγγοσθέντα φλοῖον τοῦ ἑπαλλεν ἰσχυρῶς ἑλληνικῆ καρδία· ἀγνός δὲ καὶ ἀλύμαντος ὁ ἔθνομός διατηρεῖτο».

σαν εις τὸ Μειζογιούζο ἐν ἔτει 1447, μετακαλέσαντες ἐξ 'Ηπείρου καὶ τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν ἀρχηγέται λοιπὸν τῆς ἐν Μειζογιούζο ἑλληνο-αλβανικῆς παροικίας ἐγένοντο οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Βασίλειος Ρερέ. Οἱ δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεωργίου Καστριώτου, τοῦ ἡγεμόνος τῆς 'Ηπείρου (1486), ἀθροῖαι ἐξ 'Ηπείρου καὶ 'Αλβανίας μεταναστεύσαντες εἰς τὴν Καλαβρίαν καὶ Σικελίαν, εὗρον πλεῖστοι ἄσυλον εἰς τὰς περιφερείας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Μεσσηνίας καὶ τοῦ Παλέρμου· ὅσοι ἀφ' ἑτέρου ἐγνώριζον ὅτι εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Ἐρημιτῶν διέμενον οἱ δημοσθενεῖς στρατιῶται τῶν Ρερέ, ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ φέουδον τοῦ Μειζογιούζο, ἐπεκταθέντες εἰς τὴν πέριξ ὑπαιθρον χώραν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ ναύσκος τῆς Θεοτόκου τῶν Χαρίτων ἦτο τελείως ἡρειπωμένος· οἱ ἐγκαταστάντες 'Ηπειρώται μὴ ἀνεχόμενοι τὴν τούτου στέρξιν, ἦλθον εἰς σύμβασιν μετὰ τῶν ἰθιγόντων τὴν ἐν Παλέρμῳ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τῶν Ἐρημιτῶν, ὑπογράψαντες τῇ 3 Δεκεμβρίου 1501 μακρὸν συμβόλαιον· διὰ τοῦ 5 ἄρθρου ἡ παροικία ἀνέλαβε τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναύσκου τῆς Θεοτόκου τῶν Χαρίτων· διὰ τοῦ 6 τὴν χορήγησιν ἐλαίου, κηροῦ καὶ παντὸς ἄλλου ἀναγκαιοῦντος εἰς τὰς ἱεροτελεστίας, τελεσθησομένας ὑπὸ Γραικῶν ἱερέων, καθὼς καὶ τὴν δαπάνην τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καὶ εἴ τινος ἑτέρου χρήζει τὸ ἑλληνικὸν αὐτῶν τυπικὸν (l'ordini loro Greco). Ἡ κοινότης ἔβαινεν ἀδιαλείπτως ἀυξάνουσα· τῷ 1529 συνεστήθη Ἄδελφότης· τῷ 1549 συντάξασα νέον Καταστατικὸν χάρτην κατέθηκε παρὰ συμβολαιογράφῳ τοῦ Παλέρμου, οἱ ὅροι τοῦ ὁποίου τῷ 1590 ὀριστικῶς ἐπεκυρώθησαν· διαχειριστὴς τῆς ἐκκλησίας ἐν ἔτει 1601 ἦτο ὁ Ἄνδρέας Ρερέ, εὐπατριδῆς Ἠπειρώτης· πόθος γενικὸς ἦτο ἡ ἀνέγερσις μοναστηρίου παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ· τῇ 17 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους τούτου (1601) «Ἰνδικτιῶνος ιε'» ἡ Ἄδελφότης καὶ ὁ λαὸς ἀπεφάσισαν τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἱερομονάχου Μητροφάνους, ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπως προσλάβῃ ἑτέρους μοναχοὺς τοῦ αὐτοῦ τάγματος καὶ μετ' αὐτῶν ἐπανέλθῃ.

Ἐκ τινος ἐπισήμου ἐγγράφου, σωζομένου παρὰ τῷ παπᾷ Νικολᾷ *Chetta*, περιλαμβανομένου δὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Μειζογιούζο γραφείῳ τῷ 1750 ὑπὸ τοῦ παπᾷ Φίλια, φέροντος χρονολογίαν 4 Ὀκτωβρίου 1607, ὄντος δὲ τοῦ τύπου «est scie illium», δηλοῦται ὅτι ἐν ἔτει 1605 εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὁ ἐκ Μειζογιούζο ἕλλην Θεόδωρος Ρερές ἡγεῖτο 452 ἑλλήνων Ἠπειρωτῶν στρατιωτῶν (grecoi militati albanesi), τῶν δὲ δύο υἱῶν αὐτοῦ Λουκᾶ καὶ Ἀνδρέου⁹, ὁ μὲν ἦτο σημαιοφόρος, ὁ δὲ ἄλλος ἀξιωματικὸς· εὐφημὸν δὲ μνησίαν αὐτῶν κάμνει τὸ ἐγγράφον.

⁹ Νεώτερος οὗτος ὁ Ἄνδρέας τοῦ ὁμωνύμου εὐεργέτου.

Ὁ εὐπατριδῆς Ἀνδρέας Ρερέ, ὁ τῷ 1601 διαχειριστῆς τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου τῶν Χαρίτων, ἐξεπλήρωσε τὸν γενικὸν πόθον τῆς παροικίας κληροδοτήσας εἰς τὴν ῥηθείσαν ἐκκλησίαν διὰ διαθήκης ἀπὸ 13 Ἀπριλίου 1609 τὸ ποσὸν 4000 οὐγκιών, ὄρισας ὅπως δι' αὐτοῦ σχηματίσῃ ἡ ἐκκλησία πρόσοδον, καὶ ἀνεγείρῃ παρ' αὐτῆς μοναστήριον τοῦ Βασιλειανοῦ τάγματος τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀνατολικοῦ τυπικοῦ (di rito greco Orientale), οὐχὶ δὲ ἄλλης θρησκείας ἢ δόγματος ἐπὶ ποινῇ ἀκυρώσεως τῆς δωρεᾶς. Ὄριξε πρὸς τούτοις ὅτι ἐν περιπτώσει ἐκουσίου ἐγκαταλείψεως τοῦ μοναστηρίου ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ μοναχῶν, εἴτε ἐκδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς εἴτε τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἡ δωρεὰ καὶ ἡ πρόσοδος αὐτῆς θέλει περιέλθει εἰς τὴν Ἀδελφότητα τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων, ἥτις θέλει ὀρίσει γαμικὰς δωρεὰς δι' ὀμάλιμονας¹ αὐτῷ, καὶ ἔλλειψει τοιούτων, διὰ πτωχοῦς Ἑπειρώτας κατοίκους ἐν Μετζογιούζο, καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λειτουργίας, κατὰ τὸν Ἀνατολικὸν τύπον. Θαυμασία πρόνοια ὄντως ἀνεπτυγμένου ἀνδρός.

Ἡ μήτηρ τοῦ διαθέτου Ἀγνή Ρερέ, γενικὴ κληρονόμος ὀριζομένη διὰ τῆς διαθήκης καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ ταύτης Νικολὸς Ματαράγκας, Παῦλος Ρερέ (ἑξάδελφος τοῦ Ἀνδρέου Ρερέ) καὶ ὁ κληρικὸς Γρηγόριος Δροσερός ἐζήτησαν ἄδειαν ἐκτελέσεως παρὰ τοῦ τότε Πάπα Παύλου Ε', ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀπὸ 4 Ἀπριλίου 1617 Βούλλας διέταξε τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Βασιλείου κατὰ τὸ ἑλληνικὸν τυπικὸν (di rito greco) ἐν τῷ Μετζογιούζο, συνφδὰ ταῖς διατάξεσι «τοῦ εὐσεβοῦς διαθέτου» Ἀνδρέου Ρερέ. Τὸ μοναστήριον τελείως συνεπληρώθη τῷ 1647² καὶ ἐγένετο ἱκανὸν εἰς κατοικίαν· κατὰ Μάϊον τοῦ 1648 ἤλθόν τινες μοναχοὶ ἐκ τῆς ἐν Κρήτῃ μονῆς τοῦ Ἀκρωτηρίου μετὰ τοῦ ἀββᾶ Ἱερεμίου Scrudili³, τυχόντες ἀρίστης ὑποδοχῆς ὑπὸ τῶν ἐν Μετζογιούζο Ἑπειρωτῶν πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ. Οἱ διαχειριζόμενοι τὸ κληροδοτήμα τοῦ Ἀνδρέου Ρερέ, ἀποβλέψαντες εἰς τὸ ἀνεπίληπτον ἠθικὸν τῶν μοναχῶν, παρέδωκαν τὸ μοναστήριον, τὴν πρόσοδον καὶ τὸ κληροδοτήμα τῶν 4000 οὐγκιών εἰς τὸν Scrudili καὶ δύο ἄλλους μοναχοὺς· συνάμα δ' ἐγένετο καὶ πρᾶξις ἐκχωρητήριος ἐκ μέρους τῆς Ἀδελφότητος τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων ἐπὶ τῷ ὄρω ἵνα ἀπαράβατοι παραμένωσιν αἱ τῆς διαθήκης τοῦ Ἀνδρέου Ρερέ διατάξεις. Ἐντὸς δεκαοκταετίας ἀπεβίωσαν οἱ μοναχοί· ὁ ἀρχιεπίσκοπος Παλέρμου ἐκάλεσεν ἐκ Θεσσαλονίκης τὸν Μαλαχίαν Ρίτζον

¹) Ὑπῆρχον λοιπὸν πολλοὶ συγγενεῖς Ρερέ.

²) Ἀπορον διατί ἡ μὲν ἄδεια τῆς ἀνεγέρσεως ἐβράδυνεν ἐπὶ ὀκταετίαν (1609—1617), ἡ δ' οἰκοδόμησις ἔληξε μετὰ 30 ἐτῆ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως ἀδείας, 88 δὲ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου.

³) Ἴσως Σκορδύλης. Ὁ Σάθας (Νεοελλ. Φιλολ.) μνημονεύει ἐπὶ τῆς Κρήτης φέροντας τὸ ἐπώνυμον τοῦτο, ὃν οἱ πλείστοι κληρικοὶ εἰς' αἰῶνος.

Ε. Μ. τῆς κ. τ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

εἰς διαδοχὴν τοῦ Σκουρδῆλη· ἀλλ' ὁ τῶν Βασιλειανῶν ἀρχηγὸς Θεόφιλος Πύρρος, ἐγείρας ἀγωγὴν κατὰ τῆς παρανόμου ἀναμίξεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου Παλέρμου, ἔτυχε δικαιώσεως ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Καρδινάλιων καὶ ἀντὶ τοῦ ἀποχωρήσαντος Ρίτζου ἐκάλεσεν ἐκ Πάτμου τὸν μοναχὸν Καλλίνικον Δερεχὴν τῷ 1669 ἡγούμενον.

Τῷ 1856 ἔμενον δύο μόνον μοναχοί, τὸ δὲ μοναστήριον ἦτο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν· δι' ὃ ὁ παπᾶ Ἀνδρέας Κούκκια ἀπήτησε παρὰ τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου Β' ἵνα παύσῃ ὑφιστάμενον τὸ μοναστήριον, ἡ δὲ περιουσία αὐτοῦ περιέβη εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐν Παλέρμῳ Ἑλληνο-αλβανικοῦ Σεμναρίου, ἐν ᾧ ἐξεπαιδεύοντο τὰ τέκνα τῆς Κοινότητος, καὶ ἐν ᾧ αὐτὸς τότε ἦτο διευθυντής. Ἡ αἴτησις ἐγένετο μὲν ἀποδεκτὴ καὶ διάταγμα ἐξεδόθη, ἀλλ' ἡ Ἀδελφότης τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων ἐν τῷ δικαιώματι τῷ παρεχομένῳ αὐτῇ ὑπὸ τῆς διαθήκης τοῦ Ἀνδρέου Ρερέ ἀντέστη, καὶ διὰ τῶν πράξεων τῆς 20 Μαρτίου 1871 καὶ 12 Ἀπριλίου 1872 ἔλαβεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτῆς τὴν περιουσίαν τοῦ μοναστηρίου.

Ὁ Ἀνδρέας Ρερές ἐκληροδότησε διὰ τῆς αὐτῆς διαθήκης τῆς 13 Ἀπριλίου 1609 τετρακοσίας οὐγκίας καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑπειρωτῶν ἐγερθεῖσαν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου· τούτων αἱ μὲν διακόσμαι διετεθήσαν εἰς οἰκοδομὴν κωδωνοστασίου, αἱ δὲ λοιπαὶ διακόσμαι εἰς ἀγορὰν μεγάλου κώδωνος. Ἀμφότερα ταῦτα ἐξετελέσθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1609. Ἐν τῷ Κώδικι τῶν Βαπτίσεων τοῦ 1609 τῆς εἰρημένης ἐκκλησίας ὁ σύγχρονος ἱερεὺς Ἀνδρέας Λάσκαρις ἐσημείωσε τὰ ἑξῆς: «A 19 Agosto 1609. Fu batezata la campana fata del quondam Andrea Reresi¹, batezata per mano di P. Gabrieli il Vescovo di Macedonia et li patrini foro II. Andrea Lascari e *Lucina Reresi* mogleri del quondam Andrea Reresi, et il nome di detta campana li fu posto nome Adriana». Ἐπὶ τοῦ κώδωνος ἐχαράχθη ἡ ἐπομένη ἐπιγραφή·

«Andreas Reres mandavit ut fuerit. — Agnesa ejus mater opus hoc perficiendum curavit in onorem divi Nicolai. — M. Cataldus Galbatus fecit».

Ἐτερον κληροδότημα εἴκοσιν οὐγκιῶν κατέλιπεν, «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν», πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς ἐν Μετζίογιουζο μεγεθυνομένης τότε λατινικῆς ἐκκλησίας τῆς Εὐαγγελιστρίας (Annunziata). Τὸν ἐν ἔτει 1647 ἱερέα ταύτης Γεώργιον Ρερέν δικαστικὴ τις ἀπόφασις ἀποκαλεῖ «praes-

¹) Συνηθεστέρα κατάληξις - σεως. Τρεῖς ἐκ τῶν ἀρματωλῶν τῶν ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ μεσοβῆτος τοῦ 1502 ἐλθόντων ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἑπείρου ἐπώνυμον ἔχουσι Ρένεσης, ἄλλοι Μάνεσης, Κόψεσης, κατὰ τι σημεῖωμα δημοσιευθὲν ὑπὸ Ζάθα, Ἑλλ. Ἀνεκδ., Α' σ. ρκγ'. Ἐν τῇ σημειώσει τρεῖς λέγεται Ρέρεσις τὸ ἐπώνυμον.

tunsum Archipresbyterum et Vicarium Foraneum Ecclesiae Latinorum dictae terrae» (δηλαδή τοῦ Μετσογιουῦζο).

Ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου τῆς μεγάλης πύλης τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων ἀναγινώσκειται ἡ ἑλληνολατινικὴ αὕτη ἐπιγραφή κεφαλαίοις γράμμασιν: «Ὁ ἀρχαιότατος οὗτος ναὸς ἐκ πρώτης οἰκοδομῆς τῇ ἀνάσσει πασῶν τῶν Χαρίτων Μαρίᾳ ἀφιέρωτο. Εἶτα δ' εὐσεβέστατος Ἀνδρέας Ρερές εὐπατριδῆς χάριν τοῦ ἀνεγερθῆναι πλησίον τῷ αὐτῷ ναῷ καὶ προικισθῆναι ἅμα τοῖς μοναχοῖς τῷ Ἀνατολικῷ ἔθει χρωμένοις τοῦ ἁγίου πατρὸς καὶ πρωτοπατριάρχου τάξιν Βασιλείου πλουσιωτάτην ἐλεημοσύνην ἔασατο. Μετ' οὗ πολὺ δὲ καὶ ὁ ναός, ὃς ἦν σιενώτατος καὶ σεσαθρωμένος, ὑπ' ἐξουσίᾳ τοῖς πατράσι παρεδέδοτο ἔτει σωτηρίῳ ρ.χ.ν'.—1650. Κατὰ τὸ νεωτερικὸν ὄμωσ καὶ εὐρύχωρον βλέπόμενος τανῦν σχῆμα, παρὰ τῶν αὐτῶν μοναχῶν ἀναλώμασι τοῦ μοναστηρίου ἀνφοκοδόμητο ἔτει ἑνσάρκου οἰκονομίας ρ.ψ.μ.ε'—1745. Τιμίαις πλὴν ἁγίαις εἰκῶσι κοσμηθεὶς χαριέστερος ὑπ' αὐτῶν ἤδη δείκνυται κατὰ ρ.ψ.ν.β'—1752».

Ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἀντιμετώπου τοίχου εἰς ἐκτέλεσιν ρητῆς θελήσεως τοῦ διαθέτου δισκευάσθη μαρμαρίνον μνημα ἐν ᾧ τὰ λείψανα τοῦ Ἀνδρέου Ρερέ κατετέθησαν, ἐφ' οὗ σώζεται ἡ ἀκόλουθος ἐπιγραφή:

«Andreae Reres hic advena ossa praeclara jacent, Monasterium in coernis, Divo Basilio a fundamentis pro sua pietate dicavit. thesaurizans in coelis quod reliquit in terris. Obiit idibus Aprilis 1609».

Ἡ μονογραφία τοῦ παπᾶ Ὀνουφρίου *Buccola* ἐξιστορεῖ τὰς περιπετείας τῆς Κοινότητος καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Μετσογιουῦζο μέχρι τοῦ ἔτους 1609· ἐκ τῶν παρατεθειμένων δ' ἀνωτέρω σχετικῶς τῆς οἰκογενείας Ρερέ, μόνον ἑνδεκα μέλη αὐτῆς ἐν διαστήματι δύο αἰώνων γίνονται γνωστά· ἴσως τὰ χρονικὰ μνημεῖα τῆς Σικελίας (ἀρχεῖα, ἐπιγραφαί, ἱστορίαι) τῶν συγχρόνων ἐποχῶν ἔχουσι μνείας καὶ εἰδήσεις καὶ ἄλλων ἄλλως τε ὅτι ἡ οἰκογένεια αὕτη ἦτο πολυπληθὴς καὶ πολυσχιδῆς μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῆς εἰρημένης διαθήκης τοῦ Ἀνδρέου Ρερέ, μνημονευούσης «δμαίμονας». Ὡς δὲ καὶ πάντες οἱ ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτωμένων ἑλληνικῶν χωρῶν προσφεύγοντες εἰς τὰς Ἰταλικὰς, οὕτω καὶ οἱ ἐξ Ἡπείρου τοιοῦτοι ἐγένοντο μὲν πολιτικῶς ὑπήκοοι τῶν κατὰ τόπους κυβερνήσεων, θρησκευτικῶς ὄμως ὑπήχθησαν εἰς τὴν Οὐνίαν, ἦτοι εἰς τὸ τάγμα τῶν Βασιλειανῶν μοναχῶν, ἐμόνως ἀκολουθοῦντες τὸ ἑλληνικὸν ἀνατολικὸν τυπικὸν (il rito greco orientale), καὶ μετὰ προθυμίας ἀνελάμβανον τὰς

ἐκκλησιαστικὰς δαπάνας εὐθαρσῶς δὲ καὶ ὑπερηφάνως ἐπωνυμοῦντο Ἑλληγες, Γραικοί, Ἑπειρῶται, Greco-albanese. Ἦτο δ' ἐπόμενον κατὰ τὴν διακοσιετῆ (1444—1647) μετὰ λατίνων συμβίωσιν νὰ ἐκλατινισθῶσι τινές, οἷος ὁ ἐν ἔτει 1647 μνημονευόμενος Γεώργιος Ρερές, λατίνος ἀρχιπρεσβύτερος καὶ Βικάριος τῆς ἐκκλησίας Εὐαγγελιστρίας (S. Annunziata) ἐν τῷ Μετσογιούζο, διακρινόμενος ὁμοῦ καὶ αὐτὸς ὡς ἑλληνικῆς ὄν καταγωγῆς (greco d' origine).

Τὰ ἑνδεκά άτομα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐξ Ἑπείρου οἰκογένειαν τῶν Ρερέ εἶναι τὰ ἐπόμενα.

1. *Δημήτριος Ρερές*, περὶ τὸ 1444 ἐλθὼν ἐξ Ἑπείρου εἰς τὴν κάτω Καλαβρίαν, συντελέσας εἰς τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Δύο-Σικελιῶν Ἀλφόνσου Α' (=Ε' τῆς Ἀραγονίας) ἠγεῖτο τριῶν στρατιωτικῶν φαλάγγων Ἑπειρωτῶν, καὶ τῷ 1448 διωρίσθη διοικητῆς τῆς καταληφθείσης ἐπαρχίας.

2. *Γεώργιος Ρερές*, υἱὸς τοῦ ἀνωτέρου, συνεργασθεὶς μετ' αὐτοῦ περὶ τὸ 1447—1448 ἐστάλη πέραν τοῦ Φάρου (=τῆς Μεσσίνας) εἰς Σικελίαν, εἰς ἄμυναν τῆς χώρας κατ' ἐνδεχομένων Γαλλικῶν ἐπιθέσεων.

3. *Βασίλειος Ρερές*, ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου καὶ συνεργάτης ἀμφοτέροι ἠγοῦντο Ἑπειρωτῶν στρατιωτῶν ἐγένοντο ἰδρυταὶ τῆς Κοινότητος τοῦ Μετσογιούζο, ἔνθα μετεκάλεσαν ἐξ Ἑπείρου τὰς οἰκογενεὰς αὐτῶν.

4. *Θεόδωρος Ρερές*, ἠγέτης κατὰ τὸ 1605 ἔτος 452 ἑλλήνων στρατιωτῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἦτο ἐκ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Μετσογιούζο.

5. *Λουκάς Ρερές*, υἱὸς τοῦ προηγουμένου, σημαιοφόρος ὑπὸ τοῦτον.

6. *Ἀνδρέας Ρερές*, ἀδελφὸς τοῦ Λουκά, ἀξιωματικὸς ὑπὸ τὸν αὐτόν.

7. *Ἄγνη Ρερέ*, μήτηρ τοῦ ἐπομένου.

8. *Ἀνδρέου Ρερέ*, ἐπιτρόπου τῷ 1601 τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων, τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τοῦ Μετσογιούζο, ἀποδιώσαντος τῇ 13 Ἀπριλίου 1609, μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ, δι' ἧς διέθεσεν ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων δύο ἐκκλησιῶν τοῦ Μετσογιούζο οὐγκίας 4420' (ἡ Σικελικὴ οὐγκία ἤξιζε τῷ 1738 φρ. 13.65 %). Ἐτάφη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων.

9. *Lucina Reres*, σύζυγος αὐτοῦ, ἐπιζήσασα.

10. *Παθλος Ρερές*, ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ ἐκτελεστῆς τῆς διαθήκης.

11. *Γεώργιος Ρερές*, λατίνος ἀρχιπρεσβύτερος καὶ βικάριος τῆς ἐν Μετσογιούζο λατινικῆς ἐκκλησίας τῆς Εὐαγγελιστρίας, greco d' origine.

Ἐχοντες τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ παπᾶ Ὀνούφριος *Buccola* εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸ σύγγραμμα τοῦ *Radotà*¹· καὶ παρέλαβεν ἐξ αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι τυχὸν ἀναφέρεται εἰς μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Ρερὲ καὶ εἰς τὸν ἐν Μαιζογιουῆζο ἐγκατασταθέντα δι' αὐτῶν ἑλληνο-ἀλβανικὸν συνοικισμόν, περιττὸν ἐθεωρήσαμεν νὰ μελετήσωμεν αὐτὸ καὶ ἡμεῖς, μεταβαίνοντες εἰς τὴν ἐν τῇ νήσῳ Χάλκη Θεολογικὴν Σχολήν, εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἀντίτυπον. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ, ἑλληνο-αλβανὸς τυγχάνων, καὶ καθηγητῆς, «ὁμιλῶν ἐμπαθῶς κατὰ τῶν ὀρθοδόξων, διαψεύδεται εἰς πλείστα μέρη» λέγει ὁ προστάς τῆς ἐν Νεαπόλει Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Ν. Κατραμῆς²· οὐχ ἥττον εἶναι ὁμολογουμένως πλουσία πηγὴ εἰς εἰδήσεις ἀφορώσας τὰς ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἐγκαταστάσας ἰταλο-ελληνικὰς καὶ ἑλληνο-αλβανικὰς παροικίας ἐν γένει ἐν Ἰταλίᾳ, ἰδίᾳ δ' ἐν Σικελίᾳ καὶ Καλαβρίᾳ, τῇ πάλαι «Μεγάλῃ Ἑλλάδι».

Ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνὶ Νοεμβρίῳ 1927.

¹) *Pompilio Radotà*. Del origine, progresso e stato presente del rito Greco in Italia ... Roma, t. I—III, 1760—1763, in—4°.

²) Ν. Κατραμῆς, Ἡ ἐν Νεαπόλει Ἑλληνικὴ ἐκκλησία. Ἐν Ζακύνθῳ 1877, σ. 12, σημ. 1.